

En biografi ur minnet af mitt arbete under åren 1874 - 1926 vid Hallstahammars bruks Aktiebolag

År 1874 den 1 november tillträdde jag platsen som Skogvaktare vid Bruket; Disponent eller Brukspatron var då Lidbäck i Westerås och som då bestämde min aflöning med tio kronor i veckan. Någon skog fanns det ej qvar att afverka utan var hela däräs Skogsareal upphuggen i Kross. Så att det kålades 10 milor under den första vintren. Och sommaren 1876 (---?---) hela arealen och som lyckades rätt bra. Som äfven kan synas nu af rätt vackra bestånd. Det egentliga arbetet under vintren blef att förestå uppköp af Wed och skogar för afvärkning. Samt mottagning af Wed på vedgården och träkål vid Kålhusen. Och det hände rätt många gånger att kämpa sig till rättvisa bland en del af olika slags leverantörer men det blef alltid som jag bestämde. Men så kom den första sommaren och som de ingen skog hade. Så fick jag utbyta mitt arbete och blifva Skeppare på en af däräs Jakter som gick i fraktfart mellan Stockholm och Smedjebacken Och varpå fraktades alla möjliga produkter - som Stångjärn, smältstycken, tackjärn, tegel, träkål, stenkål, plank. hafre, sallt, sågspån, potatis, wed m m och det fortsattes alla somrar till omkring år 1900. Men på hösten efter seglations slut var det att börja som vanligt på vedgården och med afvärkning i skogarna af inköpta skogslotter som Jag under sommaren varit och taxerat till de priser som kunde betalas och som för det mesta gick bra ihop då afvärkningen var färdig.

Men Hallstahammars bolag blef ej så länge skogslösa, under åren 1880- 1881 inköptes Åsby, Elsbo (--?--) af dåvarande Brukspatron Wilhelm Larsson och som gick på Konkurs Auktion i Westerås efter dåvarande eguren Gredin i Nora. Sedan tyckte jag att jag blef en skälfständig Skogvakare och hade ett bra stort område att röra mig på. Och sjelf fick jag bestämma var afvärkningar skulle göras. Bolaget bestod sig ej med någon Jägmästare. Och det första var att börja med gallring och upptagande av allt liggande i skogen. Aldrig någon kolhuggning jordes förän Disponent Agrell blev skäf. Men det var smärtsamt att börja taga bort de bästa parker som skogen innehöl och som man gått och sett på och glatt Sig åt. För jag älskade skogen och vårdade den som det varit min egen. Ja mera tillökning af skogen blef det då Disponent Oscar Larsson inköpte Rallsta och Bergagården i Bergs socken och som jag äfven värderade och taxerade till sina värden innan köpen afslutades. Och säkert var det köp, som de ej förlorade på. Ja från att vara Skogvaktare utan skog. Så blef det till sist en stor areal. Och där skogens Höjgur gå och vandra och trifvas väl än så länge. Jag har många minnen af de plattser där de ädla Juren fällts af min säkra bössa och forslas hem till mina prinsipaler för order att utdelas till Wänner och tjänstemän samt Aktieägare. Jag mins särskilldt ett år blef det 4 st. Och då låg Disponent O. Larsson på Westerås Lassarett. Då blef det order att en half Eljoxe skulle sändas till lasarettet - så alla som vara sjuka skulle få njuta deraf lika som han sjelf. Jag mins särskilldt en gång under Jakttiden då nuvarande Disponenten på Kallinge var i mitt sällskap och hunden fick stånd på en Eljkalf. Jag kom fram och klappa honom på länden och han vände på huvudet och såg på mig men stod fortfarande still. För att få Uno Larsson till mig aflossade jag ett skott förbi örat. Men han bara ruska på hufvudet och stod qvar. När Disponent Uno Larsson kom så gick vi på var sin sida om honom minst 20 minuter och klappa honom på ryggen. Men så kom han in i en grupp med lätta granbuskar så att hunden ej kunde tränga sig igenom och hunden kunde uppkopplas. Ja många roliga äfventyr på Jakt i skog och mark kunde nog berättas som man

varit med om. Men nu skall jag vist börja vid den första tiden jag var vid Bolaget. Jag fick många uppdrag. Därbland att resa upp till olika Järnvägsstationer och köpa upp träkål. Först låg jag vid Heby. Där en Grosshandlare Wickström hade egen brygga och på samma gång ett kålbolag köpte in kål. Warför jag fick order att betala 10 öre för varje Häcktoliter mer än detta Bolag betalade. Och detta pris fick på i två dagar. Men så talade jag vid Grosshandlarn att vi ej skulle betala mer än 5 öre högre. Men då fråga han mig om jag tänkte förstöra hela kålafären för Bolaget. Det var så att han skötte om med leqviden mot uppvisande af qvitto ur min qvitensbok. På onsdagsmorgonen ändrade jag priserna med 5 öre mindre vid alla vägar som körarna färdas fram. Men det tyckte ej leverantören om utan de stannade och råddorde med warandra till klockan tolf på dagen. Men den förmiddagen glömmmer jag aldrig. Grosshandlar Wikström hotade mig på alla vis. Att han skulle tellegrafera till min Prinsipal att jag förstördt hela kolköpet. Men kl 12 på dagen kom alla kålbönder ned till bryggan och innan kvällen hade jag 10 st Kålvagnar lastade med 400 hektoliter i varje. Men sedan på qvällen bjöds han på en fin Supe. Wid Broddbo Järnvägsstation har jag varit i två vintrar och handlat upp träkål. Äfven uppe vid Lingbo Järnvägsstation har jag varit i två Wintrar för samma ändamål. Wid Härnösand och Sundsvall har Jag också varit och tagit mot träkål. Och på Stockholms ström har Jag varit som Kontrollant vid motagning af träkål från Finska Seglare och ångare flera gånger.

Och varjehanda arbeten har jag haft att utföra under min tjenstetid som kan vara intresant att hålla i minet. De första två åren var jag som Ungkarl. Men hösten 1876 reste jag till Gerista församling i närheten af Uppsala och vigde mig med Kammarjungfrun Ida Andersson som då var i tjenst hos Häradshöfdingen Hune på Bjelkesta och som jorde ett fint Bröllop åt oss. Min då blifvande Maka var dotter till trädgårdsmästare A. Jansson. Förr trädgårdsmästare vid Målhammar.

Och nu vill jag nämna något om huru det gick till att blifva trädgårdsmästare i samband med Skogsvaktare. Min Svärfar och jag kom öfverens att arendera Hallstahammars trädgård och han skulle sköta och förestå den. Men jag underteckna arendekontrakt i mitt namn och måste stå fast vid detsamma. Men så hände en olycka med min Svärfar. Han bröt sitt ena ben och blef liggande i två år. Då var det att skaffa trädgårdsmästare och som jag då blef hans husbonde så börja jag sätta mig in i allt som skulle jöras. Det jælde att få inkomster till arendet 300 kronor och sedan alla arbetskostnader. Och det ville aldrig gå ihop med Kredit och Debet. Men som min Hustru var Dotter till en trädgårdsmästare så börja hon att taga arbetet om hand med hjälp af en van Dalkulla. Och de hjälptes åt med både odling och försäljning af trädgårdsprodukter. Och det fortsättes några år tills Brukspatron Lidbäcks död. Då Brukspatron Wilhelm Larsson köpte in bruket och han sjelf ville skörda trädgården. Men att jag och min Hustru skulle fortsätta att sköta den och jag hörde aldrig att han var missbelåten af skötteln med varken Blommor eller Grönsaker. Men det sista året han levde blef det mera och flera trädgårdar att sköta.

Några år senare köptes Åsby Herrgård med alla underlydande Egendomar och trädgårdar och sammanslogs med Hallstahammars bruks af Brukspatron W. Larsson. Och då blef det att börja i de inköpta trädgårdarna. Åsby trädgård låg då beväxt till hälften af sin areal med mossor och myrtofvor äfven fruktträden vara helt beväxta med mossor. En poppelale sträckte sig från landsvägen till väster efter mittgången ned till vägen till Mejeriet. Efter Landsvägen var det en ale af Lönnar vars kronor skuggade hela Landsvägen. Warigenom vägen var som ett Kärr och i trädgården var för öfrigt en mängd af stora pyramidpoplar och så kallade

fogelbärsträd som sträkte sina Kronor högt i skyn. Allt detta stälde jag med och fick bort och sedan att vända alla de gamla mossiga Gräsmattor samt träden ränsade från mossor. Men det var roligt att se hvilken fart det blef med växten på frukträden. Och frukt blef det sedan som var vacker. Och Jag hade nog ej så liten hjälp af Disponent O. Larsson för han intresera sig mycket åt både Trädgård och skogar och därför gick det mycket lätt att arbeta och förbättra det man hade att sköta.

En dag varje år uppoffra han för skogen höst och vår. På hösten gick vi genom skogen för att bestämma de afverkningar som skulle utföras under vintren. Äfven de planteringar och sådd af de trakter som var i tur att kulltiveras till kommande vår. Och alltid blef vi öfverens - om det som skulle göras och utföras - All huggning i skogen utfördes under november och till den 1 April för året. För då börjades eller var då redan i farten med alla Drifbänkar för uppdragning af plantor och diverse grönsaker både till försäljning och för hushållets användning. Och som jag hörde var till min Prinsipals fulla belåtenhet. Men det var ej endast trädgård och skogen som kom på min lått att sköta. Nästan varje månad lät de slagta rätt mycket, både stora tjurar, oxar och Kor samt svin. Då var det för mig att hugga ned dem och upp till Bruket och stycka till alla som vara spekulanter af Kött och fläsk. Då varje hekto måste antecknas som kom i räkning vid däras aflöning samt alla Kontanter som redovisas för varje djur. Och det var rätt mycket att tänka på och ställa med så att en del har annars kunnat blifvit förstört. Men det gick rätt bra. Men rätt ofta fick man den frågan Har det varit tuberkler i den och det var ej alltid man kunde gifva ett samt svar därpå. Utan det var att låtsas om ingenting och ej höra därpå. Och det gick bra ändå.

Karl Magnus Andersson